

Elina Kulmala

**VARHAISKASVATUKSEN OPETTAJIEN
PEDAGOGISET KÄYTÄNNÖT LASTEN
PÄIVÄLEPOTILANTEISSA JA NIIHIN
LIITTYVISSÄ SIIRTYMÄTILANTEISSA**

Kasvatustieteiden ja kulttuurin tiedekunta
Kandidaatintutkielma
Toukokuu 2022

TIIVISTELMÄ

Elina Kulmala: Varhaiskasvatuksen opettajien pedagogiset käytännöt lasten päivälepotilanteissa ja niihin liittyvissä siirtymätilanteissa
Kandidaatintutkielma
Tampereen yliopisto
Kasvatustieteiden tutkinto-ohjelma
Toukokuu 2022

Päivälepotilanteet herättävät paljon keskustelua varhaiskasvatuksen kentällä. Aiempien tutkimusten mukaan monet lapset mieltävät päivälepotilanteet ikävinä tilanteina. Siksi onkin tärkeää kiinnittää huomiota siihen, mitä päivälepotilanteisiin siirryttäessä sekä itse päivälepotilanteissa tapahtuu ja millaiset tekijät vaikuttavat kyseisten tilanteiden muotoutumiseen. Tämän tutkimuksen tehtävänä oli selvittää ja kuvata, millaisia pedagogisia käytäntöjä varhaiskasvatuksen opettajilla on päivälevolle siirryttäessä ja itse päivälevolla sekä mitkä tekijät tukevat näiden käytäntöjen toteutumista.

Tutkimus on metodologialtaan kvalitatiivinen ja aineisto kerättiin kyselylomakkeen avulla. Tutkimuksen aineisto koostuu 39 osallistujan vastauksista, jotka kerättiin varhaiskasvatuksen opettajat Facebook-ryhmään lähetetyn sähköisen lomakkeen kautta syksyllä 2021. Tutkimuksen vastaajat koostuvat varhaiskasvatuksen opettajista. Aineisto analysoitiin aineistolähtöisellä sisällönanalyysillä luokittelun keinoin.

Tutkimuksessa kartoitettiin varhaiskasvatuksen opettajien käyttämiä pedagogisia käytäntöjä, joita pidettiin tärkeimpinä onnistuneen päivälevon kannalta. Näistä syntyi neljä luokkaa, jotka olivat tunneilmapiiri, yksilöllisesti sopiva lepoaika, pedagoginen elävöittäminen ja struktuuri. Varhaiskasvatuksen opettajien siirtymätilanteissa käyttämät pedagogiset käytännöt jakautuivat kahteen luokkaan, jotka olivat ilmapiiri ja struktuuri. Näitä tilanteita pedagogisesti tukevat käytännöt luokiteltiin kolmeen eri luokkaan, jotka olivat pedagogiset käytännöt, resurssit ja yhteistyö.

Tutkimuksen tuloksista käy ilmi, että varhaiskasvatuksen päivälepotilanteiden pedagogisissa käytännöissä pyritään saavuttamaan rauhallinen tunneilmapiiri, jossa jokaisella lapsella on hyvä ja turvallinen olla. Tulokset osoittavat, että hyvät pedagogiset käytännöt kohdistuvat tavoitellun tilan saavuttamiseen keskittymällä fyysisen läheisyyden ja lapsen yksilöllisten tarpeiden huomioimiseen sekä yleisen rauhallisuuden ylläpitämiseen. Päivälevon pituus koetaan asiaksi, jota tulisi miettiä vielä tarkemmin lapsen yksilöllisten tarpeiden näkökulmasta. Tulosten mukaan päivälevon siirtymätilanteissa korostuu enemmänkin struktuurin merkitys, joten siirtymien pedagogiikan kehittämiseen tulisi suunnata huomiota varhaiskasvatuksen pedagogiikan kokopäiväisen luonteen näkökulmasta. Tutkimuksessa syntyneet päivälevon pedagogiikkaa tukevat käytännöt ovat myös tärkeää ja hyödynnettävissä olevaa tietoa päivälevon pedagogiikan kokonaisvaltaisen kehittämisen tueksi.

Avainsanat: päivälepo, siirtymätilanteet, perustoiminnot, pedagogiset käytännöt, uni

Tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkastettu Turnitin OriginalityCheck -ohjelmalla.

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	4
2	TUTKIMUKSEN TEOREETTISET LÄHTÖKOHDAT	6
2.1	Aiempaa tutkimusta päivälevosta	6
2.2	Lapsen uni ja unen merkitys	7
2.3	Arjen perustoimintojen pedagogiikasta	8
3	TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN	10
3.1	Tutkimustehtävä.....	10
3.2	Tutkimusmenetelmä.....	10
3.3	Aineistonhankinta.....	12
3.4	Aineiston analyysi	13
3.5	Tutkielman eettiset ratkaisut	14
4	TULOKSET	16
4.1	Pedagogisesti onnistuneen päivälevon käytännöt.....	16
4.2	Päivälepoon kuulumattomat asiat	23
4.3	Pedagogisesti onnistuneen siirtymän käytännöt.....	25
4.4	Päivälevon pedagogiikkaa tukevat tekijät	28
5	JOHTOPÄÄTÖKSET	33
6	POHDINTA	37
	LÄHTEET	40
	LIITTEET	42
	TAULUKOT	
	Taulukko 1. Pedagogisesti onnistuneen päivälevon käytännöt	17
	Taulukko 2. Päivälepoon kuulumattomat asiat	23
	Taulukko 3. Pedagogisesti onnistuneen siirtymän käytännöt	25
	Taulukko 4. Päivälevon pedagogiikkaa tukevat tekijät	29
	KUVIOT	
	Kuvio 1. Vastaajien koulutustaustat (kpl).....	13
	Kuvio 2. Vastaajien lukumäärä eri lapsiryhmissä	13

1 JOHDANTO

Päivälepotilanteet herättävät paljon keskustelua päiväkodeissa. Keskustelua syntyy niin lasten, vanhempien kuin kasvatushenkilöstönkin toimesta. Eri-ikäisten lasten unen tarvetta on tutkittu, mutta itse päiväunta ja päivälepotilanteita taas hyvin niukasti. Lasten mielipiteistä koskien päiväkodin toimintaa on tehty jonkin verran tutkimusta erilaisten kyselyiden ja haastattelujen muodossa. Näistä esimerkkinä voidaan mainita Alasuutarin ja Karilan (2014) raportti varhaiskasvatusta koskevaa lainsäädäntöä valmistelevalle työryhmälle, jossa he tarkastelivat päivähoitoa ja varhaiskasvatusta lasten silmin. Haastatteluaineistosta nousi esiin myös lasten kokemuksia päivälevosta, ja niissä moni lapsi kertoi päivälevon olevan kurja ja ikävä tilanne. Osa koki sen vahvasti ikäväksi siitä syystä, että siellä on nukuttava tai maattava paikoillaan ilman toimintaa. (Alasuutari ja Karila, 2014.) Myös Roos (2015) on tutkinut lasten kertomuksia ja osallisuutta päiväkotiarjessa ja saanut myös samanlaisia tuloksia koskien päivälepotilanteita. Tämän saman ilmiön pystyn itsekin tunnistamaan oman työhistoriani aikana tapahtuneeksi. Monesti törmään myös siihen, että lapset kyselevät pitääkö nukkua, koska saa nousta tai kuka nukuttaa? -kysymyksiä. Aiheesta käyty keskustelut varhaiskasvatuksen kentällä ovat herättäneet mielenkiintoni ja saaneet minut pohtimaan syitä siihen, miksi monet lapset kokevat päivälepoa ikävinä. Mitä asioita me kasvatushenkilöstönä voisimme tehdä paremmin?

Lasten unen tarpeesta ja päiväunien tarpeellisuudesta keskustellaan paljon varhaiskasvatuksen kentällä. Uni on tärkeää lapselle ja siihen tulisi jokaisella lapsella olla oikeus myös päiväkodissa. Keskustelua herättää monesti kuitenkin myös se, tarvitseeko esimerkiksi 5–6-vuotias lapsi unta vielä päivällä. Päivälepotilanteista löytyy kansainvälisiä tutkimuksia, joissa on tarkasteltu lasten kertomuksia unesta ja lepokokemusten oppimisesta varhaiskasvatuksessa (Gehret ym., 2019) sekä päiväuniajan emotionaalista ilmapiiriä ja käyttäytymisen hallintaa (Pattinson ym., 2014).

Tämän tutkimuksen tavoitteena on selvittää ja kuvata varhaiskasvatuksen opettajien pedagogisia käytäntöjä päivälepotilanteissa ja niihin liittyvissä siirtymätilanteissa. Kiinnostukseni kohteena on, miten käytännöillä voidaan vastata siihen, että päivälepotilanteet ja niihin liittyvät siirtymät olisivat laadukas pedagoginen tapahtuma, jolla tuetaan lasten yksilöllistä kehitystä ja kasvua.

Tämä tutkimus on metodologialtaan laadullinen tutkimus. Tutkielman teoriaosuus koostuu aiemmista tutkimuksista, joissa avataan lasten näkökulmia päivälepotilanteista. Teoriaosassa tarkastellaan myös lapsen unta ja unen merkitystä myös kansainvälisten tutkimustulosten valossa. Lisäksi teoriaosuudessa syvennytään arjen perustoimintojen pedagogiikan olemukseen tarkastelemaan päivälevolle siirtymisen käytäntöä sekä itse päivälepotilannetta arjen pedagogisena perustoimintona.

Teoriaosuudesta siirrytään tutkimusmenetelmien tarkasteluun, jonka jälkeen edetään tutkimuksen tuloksiin. Tämän tutkielman aineisto koostuu vastauksista, jotka kerättiin kyselylomakkeen avulla (liite1) varhaiskasvatuksen opettajat Facebook-ryhmässä syksyllä 2021. Aineisto analysoitiin aineistolähtöisen sisällönanalyysin keinoin, ja tulokset esitetään pää- ja alaluokkien kautta esitellen. Viimeisenä esitellään tutkielman johtopäätökset ja pohdintaa tutkielman onnistumisesta, luotettavuudesta ja jatkotutkimusehdotuksista.

Koko tutkimusprosessia ovat siivittäneet sekä tutkimukselliset että henkilökohtaiset intressit. Tutkimusaihe on suomalaisen varhaiskasvatuksen kontekstissa vähän tutkittu, joten tutkimukselle on todellinen tarve. On tarpeen löytää hyviä ja laadukkaita pedagogisia käytäntöjä päivälepotilanteisiin sekä päivälepotilanteisiin siirtymiseen, jotka samalla tukevat kaikkien lasten yksilöllisiä unen tarpeita ja kehitystä. Toistuessaan päivittäin arjen perustoiminnot, kuten päivälepo, muodostavat lasten elämässä merkityksellisen, pedagogisen kontekstin, jonka tutkimisen voidaan ajatella olevan myös itsessään tärkeää lasten elämänlaadun ja lapsinäkökulman kannalta.

2 TUTKIMUKSEN TEOREETTISET LÄHTÖKOHDAT

2.1 Aiempaa tutkimusta päivälevosta

Päivälevosta on tehty kokonaisuudessaan hyvin vähän tutkimusta suomalaisen varhaiskasvatuksen kontekstissa. Monesti erilaisissa tutkimuksissa on sivuttu päivälepotilanteita tai niissä on tutkittu aikuisten vuorovaikutusta lasten kanssa. Jonkin verran on tehty tutkimuksia, joissa on kysytty lasten mieluisia ja epämieluisia tilanteista päiväkodissa. Näissä tutkimuksissa on noussut esiin päivälepotilanteiden epämieluisuus. Näistä esimerkkinä voidaan ottaa esiin Alasuutarin ja Karilan (2014) raportti varhaiskasvatusta koskevaa lainsäädäntöä valmistelevan työryhmän tueksi, jossa he tarkastelivat päivähoitoa ja varhaiskasvatusta lasten silmin. Sieltä nousi esiin lasten kokemuksia myös päivälevosta. Moni lapsi koki päivälevon olevan kurja ja ikävä tilanne. Osa koki vahvasti sen ikäväksi siitä syystä, että siellä on nukuttava tai maattava paikallaan ilman toimintaa. (Alasuutari & Karila 2014.)

Myös Roos (2015) on tutkinut lasten kerrontaa päiväkotiarjesta ja saanut samantapaisia tuloksia koskien päivälepotilanteita. Hän on tutkimuksessaan kerännyt haastattelujen kautta tietoa lapsilta itseltään ja kartoittanut mm. lasten suosikki- ja inhokkiasioita päiväkodissa. Hänen tutkimuksessaan ilmenivät inhokkiasioiksi kiusaamisen ja erilaisten piirien lisäksi myös päivälepotilanteet. Huomioitavaa kuitenkin on, että päivälepotilanteet eivät kuitenkaan olleet suurimman osan mielestä inhokkiasioita. (Roos, 2015.) Hän mainitseekin tutkimuksessaan, että näitä ilmauksia esiintyi vain muutamalla lapsella, mutta heidän ilmaisunsa olivat kuitenkin hyvin voimakkaita. (Roos, 2015).

2.2 Lapsen uni ja unen merkitys

Uni ja unen tarve varhaiskasvatusikäisten lasten kohdalla herättävät kovasti keskustelua niin lasten, kasvatushenkilöstön kuin lasten vanhempienkin toimesta. Tiedetään, että lapsen kasvun ja kehityksen kannalta on tärkeää, että lapsi saa riittävästi unta. Varsinkin pienten lasten unen merkitys päivälepo-tilanteissa on äärimmäisen tärkeää. Siren-Tiusasen ja Tiusasen (2002) mukaan luonnollinen päiväunien määrä ja valveillaolojaksojen pituus vaihtelee ja määräytyy iän mukaan. Näin ollen valvejaksotkin pitenevät vähitellen lapsen kasvaessa. Tutkimusten mukaan alle kolmevuotiaat lapset sekä hyötyvät päiväunista että tarvitsevat niitä. (Siren-Tiusanen & Tiusanen, 2002.)

Uni on tärkeää lapselle, ja siihen tulisi jokaisella lapsella olla oikeus myös päiväkodissa. Keskustelua herättää monesti kuitenkin myös 3–6-vuotiaiden lasten unentarve. Tutkimuksen mukaan osa lapsista lopettaa päiväunilla nukkumisen 3–5 vuoden iässä. Tutkimustiedon mukaan monet vanhemmat lapset eivät välttämättä viihdy päiväunilla useasti siitä juuri syystä, että heitä ei enää nukuta. (Pattinson ym. 2014.)

Huolimatta tutkimuksen tuottamasta tiedosta monissa varhaiskasvatusyksiköissä toteutetaan edelleen sisällöltään ja kestoltaan samanlaista päivälepo-tilannetta kaikille lapsille. Pattinsonin ym. (2014) mukaan tällainen käytäntö voi aiheuttaa ristiriitoja henkilöstölle, lisätä lasten stressiä ja edelleen negatiivista tunneilmapiiriä. (Pattinson ym. 2014.)

Thorpe ym. (2018) ovat tutkineet päiväkotikäisten lasten kortisolitasoja ja keskittyneet tarkastelemaan pakollisen päivälevon vaikutuksia niihin. Tutkimuksen mukaan kortisolitasot eivät merkittävästi laskeneet päivälevon aikana lapsilla, jotka eivät nukkuneet. Lisäksi kortisolitasojen raportoitiin olevan kyseisillä lapsilla korkealla tasolla esimerkiksi illalla kotona nukkumaan mennessä. Näin ollen pakollinen päivälepo ei tutkimuksen mukaan vähennä stressiä koko varhaiskasvatuspäivän aikana, vaan käytäntö on jopa haitallinen. (Thorpe ym. 2018.) Tutkimusten valossa pedagogisten käytäntöjen tulisi siis olla sellaisia, jotka nimenomaan keskittyisivät pohtimaan sitä, mitä juuri nämä lapset tarvitsisivat päiväuniajalta.

Gehretin ym. (2019) tekemässä tutkimuksessa on analysoitu 54 lapsen kertomuksia siitä, mitä he kokivat oppivansa lepo-tilanteissa. Tutkimuksen

mukaan lasten kertomuksista ilmeni kolme erilaista oppimisen tilaa. Suurin osa vastaajista kokivat oppivansa, että aikuiset säätelevät nukkumisajan opetuksen, rangaistuksen ja palkkion keinoin, aikuisten määrittäessä käyttäytymisodotukset päivälevolle. Toisena oppimisen tilanteena lapset kertoivat oppineensa kehittämään itselleen erilaisia selviytymis- ja käyttäytymisstrategioita päivälepotilanteissa. Lapset kertoivat, että näissä tilanteissa he oppivat hyödyntämään ja kehittämään omaa mielikuvitusmaailmaansa ja kuvittelun taitoaan. Kolmanneksi oppimisen tilanteeksi jotkut lapset kokivat oppivansa tunnistamaan omia stressi- ja väsymysviihteitä ja oppivansa itsesäätelytaitoja, sekä ymmärtämään unen terveydellistä merkitystä. Näitä oppimisen tilanteita esiintyi kuitenkin vain harvojen lasten kertomuksissa. (Gehret ym., 2019.)

2.3 Arjen perustoimintojen pedagogiikasta

Päivälepotilanteista varhaiskasvatuksesta ei ole juurikaan tehty tutkimuksia suomalaisessa kontekstissa. Aihetta on kuitenkin sivuttu monissa kirjallisuudessa sekä raporteissa, jotka koskevat mm. varhaiskasvatuksen arjen tilanteita sekä lasten osallisuutta päivän toimintoihin sekä vuorovaikutusta lasten ja aikuisten välillä. Arjen tilanteita päiväkodeissa rytmittävät perustoiminnot, joihin päivälepo myös oleellisesti kuuluu. Kettukangas (2017) on tutkinut perustoimintojen käsitettä tarkemmin. Hänen mukaansa on merkittävää löytää perustoiminnoille yhtenäinen ja yhteinen määritelmä, joilla kuvataan arjen tilanteita. Yhteinen määritelmä auttaa myös parantamaan ja selkiyttämään näitä arjessa tapahtuvia tilanteita. Kettukankaan mukaan perustoimintoihin liitetään monenlaisia asioita, kuten esimerkiksi päiväkotiin saapuminen ja lähteminen, vapaa oleskelu, pukeutuminen ja riisuminen, peseytyminen, siistiytyminen, wc-toiminnot, nukkuminen, lepääminen ja ulkoileminen. Hänen mukaansa näissä perustoiminnoissa pedagogiikan merkitys nousee tärkeäksi tekijäksi. (Kettukangas, 2017.)

Myös varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa (2018) pedagogiikka on nostettu keskiöön. ”*Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa pedagogiikka perustuu määriteltyyn arvoperustaan, käsitykseen lapsesta, lapsuudesta sekä oppimisesta*”. (OPH 2018, 22). Tämä tarkoittaa myös hoidon kokonaisuutta,

johon kuuluvat kaikki Kettukankaankin (2017) jo mainitsevat arjen perustoimet. Varhaiskasvatuksen perusteissa mainitaan myös että, *"varhaiskasvatuksen hoitotilanteet ovat aina samanaikaisesti kasvatus- ja opetustilanteita, joissa opitaan esimerkiksi vuorovaikutustaitoja, itsestä huolehtimisen taitoja, ajan hallintaa sekä omaksutaan hyviä tottumuksia."* (OPH 2018, 23). Näin ollen myös päivälepotilanteet ovat pedagogista toimintaa, ja siten niiden on oltava myös suunnitelmallista ja tavoitteellista toimintaa.

Kasvattajalla ja hänen toiminnallaan on erityisen suuri merkitys perustoimintojen hyvään pedagogiseen toteutumiseen. Kettukankaan (2017) tutkimuksen mukaan perustoimintojen pedagogiikkaa tulisi kehittää lisäämällä henkilöstön tietoisuutta siitä, mitä perustoimintojen pedagogiikalla ylipäätään tarkoitetaan. Perustoimintojen tavoitteellisuus tulisi myös ymmärtää syvällisemmin kuin pelkästään omatoimisuuden tukemisena. Kettukangas (2017) mainitsee, että kasvattajan ja lasten välisestä vuorovaikutuksesta tulisi luoda vielä tavoitteellisempaa. Tavoitteellisen vuorovaikutuksen lisäksi perustoiminnoissa keskeistä on hänen mukaansa myös se, että toimintaa suunnitellaan jo etukäteen lasten tarpeet huomioiden ja että toiminnan toteuttaminen on joustavaa. Hänen mukaansa on myös tärkeää pysähtyä tarkastelemaan toimintaa ja koko toimintakulttuuria kriittisesti ja miettiä, onko kyseinen toiminta tai käytäntö sopiva juuri kyseiselle lapsiryhmälle. (Kettukangas, 2017.) Kokoavasti voisi todeta, että muun pedagogisen toiminnan ohella myös päivälepotilanteissa hyvällä vuorovaikutuksella, suunnittelulla ja joustavalla asenteella on merkitystä.

Kettukangas (2017) kuvaa myös perustoimintoihin liittyvää prosessinomaisuutta ja muuntuvuutta lasten iän ja kehitystason mukaisesti. Hänen mukaansa perustoimintoihin käytetty aika tulisi suunnitella niin, että se edistäisi sekä yksittäisten lasten että koko lapsiryhmän kehittymistä. Tämä vaatii pedagogista osaamista ja lapsiryhmän tuntemista. (Kettukangas 2017.) Näin ollen myös päivälepotilanteissa olisi hyvä miettiä kriittisesti sisältöjä, joita siellä tarjotaan ja millaisia pedagogisen elävöittämisen keinoja siellä voidaan käyttää huomioiden lasten ikätaso ja kehitys. Kokoavasti voisi todeta, että tarkastelun painopiste siirtyisi silloin varhaiskasvatuksen oppimista tukevaan tehtävään ja rikkaisiin pedagogisiin mahdollisuuksiin.

3 TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN

3.1 Tutkimustehtävä

Tämän tutkimuksen tehtävänä on selvittää ja kuvata, millaisia pedagogisia käytäntöjä varhaiskasvatuksen opettajilla on päivälevolle siirryttäessä ja itse päivälevolla sekä mitkä tekijät tukevat näiden käytäntöjen toteutumista.

Tutkimuskysymykset ovat:

- 1. Millaisia pedagogisia käytäntöjä varhaiskasvatuksen opettajalla on päivälepotilanteissa?**
- 2. Millaisia pedagogisia käytäntöjä varhaiskasvatuksen opettajalla on siirtymässä päivälevolle?**
- 3. Mitkä tekijät tukevat päivälevon pedagogisten käytäntöjen toteutumista?**

Kaksi ensimmäistä tutkimuskysymystä muodostuivat selkeästi tutkimustehtävän perusteella. Kolmas tutkimuskysymys muodostui analyysivaiheessa aineistoa tarkastellessani. Aineistossa esiintyi paljon ilmaisuja, jotka selkeästi ilmensivät erilaisia tukikeinoja päivälevon ja siihen liittyvän siirtymän käytäntöjen onnistumisen takaamiseksi. Kolmas tutkimuskysymys on siis aineistolähtöisen prosessin tulos, ja tarpeellinen tutkimusten tulosten rakentumisessa.

3.2 Tutkimusmenetelmä

Tämä tutkimus pohjautuu metodologialtaan laadullisen tutkimuksen periaatteisiin. Laadullinen eli kvalitatiivinen tutkimusmenetelmä kumpuaa monitieteisestä taustasta. Laadullisen tutkimuksen avulla tarkastellaan merkitysten maailmaa, joka kyseisessä tutkimussuuntauksessa ymmärretään ihmisten välisenä ja sosiaalisena toimintana. Merkitykset ilmenevät suhteina ja

muodostavat näin merkityskokonaisuuksia, jotka vuorostaan ilmenevät tapahtumina kuten toimintana, ajatuksina tai päämäärien asettamisina. Laadullisen tutkimuksen periaatteisiin kuuluu pyrkimys tavoittaa ihmisen omia kuvauksia koetusta todellisuudesta, joiden oletetaan sisältävän asioita, joita ihminen pitää itselleen merkityksellisinä ja tärkeinä. (Vilka, 2021.) Laadullisessa tutkimuksessa tutkijalla on myös tietynlaista vapautta toteuttaa tutkimustaan joustavasti (Eskola & Suoranta, 1999.) Tämän tutkielman tarkoituksena oli kerätä tietoa varhaiskasvatuksen opettajien käyttämistä päivälepotilanteisiin liittyvistä hyvistä pedagogisista käytänteistä. Siksi laadullinen tutkimusmenetelmä on oivallinen tähän tarkoitukseen.

Laadullista tutkimusta voidaan Kiviniemen (2018) mukaan luonnehtia myös prosessiksi. Tutkimuksen etenemisen vaiheet eivät ole välttämättä heti jäseneltävissä erilaisiin selkeisiin vaiheisiin, vaan esimerkiksi aineistonkeruuta koskevat ratkaisut tai tutkimustehtävää koskevat ratkaisut voivat muotoutua hiljalleen tutkimuksen edetessä. (Kiviniemi, 2018.) Tästä esimerkkinä omassa tutkielmassani voisin mainita vaikkapa aineiston keruuta ja tutkimuskysymyksiä koskevat ratkaisut ja niiden muotoutuminen matkan varrella lopulliseen muotoonsa. Laadullinen tutkimus ymmärretään aineiston ja analyysin ja muodon kuvaukseksi (Eskola ja Suoranta 1999).

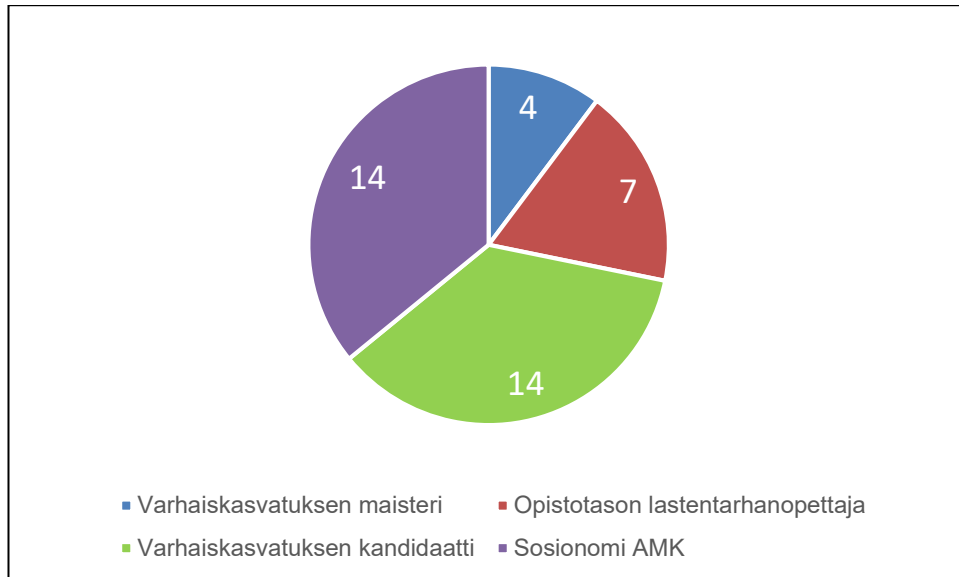
Laadullisessa tutkimuksessa aineistonkeruun mahdollisuuksia on monia, kuten esimerkiksi haastattelut, havainnoinnit ja erilaiset kyselyt. Laadullinen tutkimus soveltuu oman tutkimukseni menetelmäksi erittäin hyvin, koska koin tärkeäksi kerätä tietoa kuvailevan aineiston kautta, jossa kysymykset ovat muodostettu sellaisiksi, että jokaisella vastaajalla on mahdollisuus kertoa omin sanoin ajatuksensa. Vallin (2018) mukaan kyselylomakkeet ovat yksi perinteisimmistä tavoista tutkimusaineiston keräämisessä. Kyselylomakkeita on erilaisia ja perinteisen paperikyselylomakkeen rinnalle ovat tulleet sähköiset kyselyt, joita voidaan toteuttaa monin tavoin. (Valli 2018.) Tässä tutkielmassa olen käyttänyt sähköistä, avoimiin kysymyksiin perustuvaa kyselylomaketta aineistoni keräämiseen, mikä sopii hyvin laadullisen tutkimuksen luonteeseen.

3.3 Aineistonhankinta

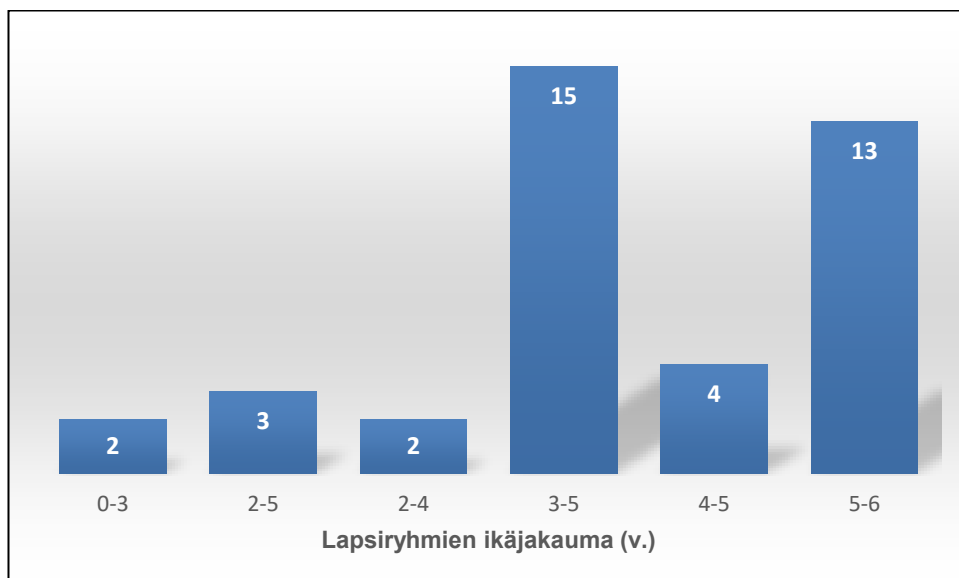
Tutkimustani varten tarvitsin tietoa varhaiskasvatuksen opettajien pedagogisista käytännöistä päivälepotilanteissa ja niihin liittyvissä siirtymätilanteissa. Siitä syystä oli tarpeellista kerätä aineisto, jonka avulla pääsisin tarkastelemaan asiaa aiheen parissa työskentelevien ammattilaisten kertoman kokemustiedon pohjalta. Keräsin aineiston sähköisen kyselylomakkeen avulla. (liite1). Kyselylomake tehtiin Office 365 -ohjelman avulla. Kyselylomake sisälsi kaksi kysymystä koskien vastaajan taustatietoja sekä seitsemän avointa kysymystä tutkimusaiheeseen liittyen. Lisäksi kaksi viimeistä kysymystä koskivat tutkimuslupaa, joissa kysyttiin lupaa vastauksien käyttämiseen tutkimuksessa sekä suostumusta henkilötietojen käsittelyyn, joka tässä tutkimuksessa käsitti taustatietojen (koulutustausta, lapsiryhmä) käsittelyä. Lähetin kyselylomakkeen Facebookin Varhaiskasvatuksen opettajat -ryhmään. Valitsin ryhmän siitä syystä, että koin saavani vastauksia helposti sitä kautta, ja tämä ryhmä oli sellainen, jossa vastaajiksi olisi mahdollista tavoittaa varhaiskasvatuksen opettajia. Tutkimuksessani perehdyn varhaiskasvatuksen opettajien pedagogisiin käytäntöihin päivälevon siirtymätilanteissa sekä itse päivälepotilanteissa, joten tästä syystä oli tarpeellista rajata vastaajat vain varhaiskasvatuksen opettajiin. Tein rajauksen neljään yleisimpään koulutustaustaan (varhaiskasvatuksen kandidaatti, varhaiskasvatuksen maisteri, varhaiskasvatuksen sosionomi (AMK), opistotasoinen lastentarhanopettaja), joilla varhaiskasvatuksen kentällä yleisemmin työskennellään varhaiskasvatuksen opettajan tehtävässä. Toivoin näin saavani vastauksia ainoastaan tutkielman tekohetkellä päteviksi määritellyiltä varhaiskasvatuksen opettajilta.

Sähköinen lomakkeen linkki oli suunniteltu olevan auki kaksi viikkoa. Aihe herätti kuitenkin paljon kiinnostusta ja jouduin sulkemaan lomakkeen heti julkaisua seuraavana päivänä, koska vastauksia oli kertynyt tutkielmaani nähden jo varsin runsaasti. Lomakkeen kysymyksiin vastasi 42 osallistujaa, joista kolme eivät antaneet lupaa omien henkilötietojensa käyttöön tutkimuksessa, joten rajasin nämä aineistostani kokonaan pois. Lopullinen aineistoni koostui siten 39 osallistujan vastauksista. Vastaajista 4 oli varhaiskasvatuksen maisteria, 14 varhaiskasvatuksen kandidaattia, 7 opistotason lastentarhanopettajaa sekä 14 sosionomitaustaisia (sosionomi AMK). Vastaajien lapsiryhmien ikäjakauma oli

vaihteleva. Alle 3 -vuotiaiden ryhmissä työskenteli kaksi vastaajista, 2–5-vuotiaiden ryhmässä kolme, 2-4- vuotiaiden ryhmässä kaksi, 3-5- vuotiaiden lasten ryhmissä työskenteli viisitoista vastaajista, 4-5- vuotiaiden ryhmässä neljä sekä esiopetusikäisten ryhmissä kolmetoista vastaajista.

Kuvio 1. Vastaajien koulutustaustat (kpl)

Kuvio 2. Vastaajien lukumäärä eri lapsiryhmissä

3.4 Aineiston analyysi

Tutkimusmenetelmänä tässä tutkimuksessa toimin aineistolähtöinen sisällönanalyysi. Hyödynnän tässä Tuomen ja Sarajärven (2018) mallin mukaista

sisällönanalyysimenetelmää. Olen luokitellut tutkimuskysymysten mukaisia ilmaisuja erilaisiin alaluokkiin ja edelleen yläluokkiin. Näin olen saanut kerättyä samanlaisuuksia ja eroavaisuuksia vastauksista Tuomen ja Sarajärven (2018) mallin mukaisesti.

Analyysissa halusin keskittyä huolelliseen aineiston tutkimiseen ja tarkastelemiseen. Tarkastelin jokaisen vastaajan vastauksia aluksi kysymys kerrallaan. Käytin erivärisiä kyniä merkitsemään samansuuntaisia ilmauksia. Seuraavaksi tein kaikista kysymyksistä erilliset taulukot, joihin keräsin samanlaisia sekä toisistaan eroavia pelkistettyjä ilmauksia. Näistä pelkistetyistä ilmauksista muodostin alaluokkia ja lopuksi muodostin näistä alaluokista yläluokkia. Vastauksissa löytyi paljon samansuuntaisia ajatuksia, joten ilmaisujen hienovarainen luokittelu oli vaativaa ja aikaa vievää työtä. Loppujen lopuksi muodostin ilmaisuista alaluokkia ja niistä vielä yläluokkia aineistoa tiivistäen ja käsitteellistäen. Sama prosessi toistui kaikkien tutkimuskysymysten kohdalla. Tarkastelin aineistoa laadulliselle tutkimukselle tyypillisesti kuitenkin kokonaisuutena eli poimin tutkimuskysymykseen liittyviä merkityksellisiä ilmaisuja koko aineistosta.

3.5 Tutkielman eettiset ratkaisut

Eskola ja Suoranta (1999) mainitsevat, että tietojen käsittelyssä kaksi keskeistä käsitettä ovat luottamuksellisuus ja anonymiteetti. (Eskola ja Suoranta, 1999). Anonymiteetti oli ehdottoman tärkeä periaate myös tässä tutkimuksessa. Koska tämän tutkimuksen aineistonkeruu toteutui Facebookiin jaetun linkin kautta, oli tiedonhankinta mahdollista toteuttaa täysin anonyyminä.

Eskolan ja Suorannan (1999) mukaan tutkimuksessa on noudatettava ihmisarvon kunnioittamisen periaatetta. On mietittävä mikä on tutkimukselle oleellista tietoa ja mikä ei (Eskola ja Suoranta, 1999). Tutkimukseni ei vaatinut erillistä tutkimuslupaa esimerkiksi kunnilta, koska kyselyssä en tiedustellut paikkakuntaa enkä aluetta missä vastaaja työskentelee. Tässä tutkimuksessani kysymykset koskivat varhaiskasvatuksen opettajien käyttämiä pedagogisia käytäntöjä päivälepotilanteissa sekä siirtymätilanteita päivälevolle mentäessä.

Näin ollen tutkimukselle ei ollut tarpeellista hankkia tietoa vastaajan työpaikasta, kunnasta tai alueesta.

Sähköisen lomakkeen kysymykset olivat avoimia kysymyksiä arjen käytännöistä. Kysymyksissä ei myöskään kysytty yksittäisistä lapsista tai heidän toimistaan, vaan pyrkimyksenä oli hankkia tietoa käytännön toimista, joita opettajat käyttävät päivälepotilanteissa. Tutkimus siis kohdistui yksittäisten opettajien pedagogisiin ratkaisuihin yleisellä tasolla, joten tässäkään mielessä tutkimusluvan hankkimiseen ei ollut pakottavaa eettistä velvoitetta. Tiedonhankinnan kysymykset olivat tarkoin mietittyjä ja tehty mahdollisimman neutraaleiksi, jolloin jokaisella vastaajalla oli mahdollisuus ilmaista mielipiteensä vapaasti. Vastaamisen vapaaehtoisuus tehtiin myös osallistujille selväksi.

Eskolan ja Suorannan (1999) mukaan tutkimuksen eettisyydelle ja luotettavuudelle on tärkeää, ettei tutkittavan ja tutkijan välillä ole mitään riippuvuussuhdetta keskenään. (Eskola ja Suoranta, 1999). Anonymiteettiä korostavan tiedonhankinnan kautta pyrin varmistamaan sen, etten voinut mitenkään edes itse tietää kyselyyn vastaajien henkilöllisyyttä. Tutkielman eettisyyttä lisää se, että tutkielmasta laadittiin EU:n mukainen tietosuojailmoitus tutkittavien informoimiseksi. Aineisto säilytettiin yliopiston pilvipalvelimella käyttäjätunnuksella ja salasanalla suojattuna. Aineistoa pääsivät tarkastelemaan lisäksi vain tutkielmani ohjaaja, joten kenelläkään ulkopuolisella ei ole pääsyä aineiston tietoihin. Aineisto hävitettiin tutkielman valmistuttua.

4 TULOKSET

Tutkimuksen tuloksissa tarkastelen ensin pedagogisia käytänteitä, jotka tutkimukseen osallistuneiden mukaan olivat yhteydessä onnistuneeseen päivälepoon. Tässä yhteydessä tarkastelen omina luokkinaan myös seikkoja, jotka vastaajien mukaan eivät kuulu onnistuneeseen päivälepoon, mikä tukee tutkimusaiheeni käsittelyä. Seuraavaksi tarkastelen siirtymätilanteita ja niihin liittyviä ja suunniteltuja pedagogisia käytäntöjä. Lopuksi esittelen päivälepoa tukevia pedagogisia tekijöitä.

4.1 Pedagogisesti onnistuneen päivälevon käytännöt

Analyysin tuloksena syntyi neljä erilaista pedagogisesti onnistuneen päivälevon yläluokkaa, jotka ovat tunneilmapiiri, sopiva lepoaika, lapsen yksilöllinen huomioiminen, pedagoginen elävöittäminen ja struktuuri. Olen merkinnyt selvyuden vuoksi yläluokat ja niiden sisältämät alaluokat tekstin joukkoon kursiivilla.

Taulukko 1. Pedagogisesti onnistuneen päivälevon käytännöt

YLÄLUOKAT	ALALUOKAT
Tunneilmapiiri	
	Rauhallinen tunnelma
	Fyysinen läheisyys, läsnäolo
Yksilöllisesti sopiva lepoaika	
	Levon merkityksen ymmärtäminen
	Päivälevon kesto
	Vapaaehtoisuus
Pedagoginen elävöittäminen	
	Lapsen vaikuttamismahdollisuudet
	Sadut
Struktuuri	
	Säännöt ja rutiinit
	Tilanteiden ennakointi

Yläluokka *Tunneilmapiiri* jakautui kahteen alaluokkaan eli *rauhalliseen tunnelmaan ja fyysiseen läheisyyteen ja läsnäoloon*. Monet vastaajista kokivat, että päivälevolla keskiössä on turvallinen ja rauhoittava ilmapiiri. Useimmissa vastauksissa korostui kiireettömyyden suora yhteys päivälevon tunneilmapiiriin. Tunnelmaltaan rauhallisessa päivälepotilanteessa kuvailtiin saavutettavan lasten emotionaalista hyvinvointia ruokkiva ilmapiiri.

Turvallisuus ja turvallinen tila, rauha ja oikeus omaan tilaan ja lepoon, lapsen kuuleminen ja näkeminen, läsnäolo. (V27)

Olen lempeämpi kuin jotkut. Toisinaan muiden työntekijöiden vuorovaikutus komentelevaa, mielestäni ja se tuntuu pahalta, kun itse on herkkä, empaattinen ja lempeä. (V33)

Rauhallisuus, mahdollisuus rentoutua, mahdollisuus saada aikuisen huomiota. (V30)

Turvallinen hetki, missä kaikilla on mahdollisuus rauhoittua ja levätä. (V9)

Rauhallisen tunnelman luomiseen liittyy hyvin läheisesti musiikki. Musiikkia kerrottiin soitettavan päivälepotilanteissa ja lähes kaikissa vastauksissa oli ilmaisuja musiikin kantavasta voimasta rauhallisen tunnelman luomiseksi. Vastauksissa oli ilmaisuja, joista selvisi, että musiikki auttaa lapsia rentoutumaan

päivälevolle. Käytettävän musiikin kerrottiin olevan pääosin rauhallista tai rauhoittavaa ja moni vastaaja ilmaisi, että musiikin tulee kuulua hiljaisena taustalla. Osa ilmaisuista tukivat sitä ajatusta, että musiikkia ei tulisi kuitenkaan soittaa liian kovalla.

Peittely, rauhallinen musiikki, hämärä huone, mahdollisuus lepopaikkaan. V:25

Fyysinen läheisyys ja läsnäolo -alaluokassa ilmeni, että onnistuneeseen päivälepoon oli vastaajien mukaan yhteydessä yleisen ilmapiirin ohella fyysinen läheisyys ja läsnäolo. Jotta ilmapiiristä voi rakentua turvallinen, lapset kaipaavat rinnalleen läsnä olevan aikuisen, joka toteuttaa laadukasta vuorovaikutusta. Vastauksissa viitattiin vuorovaikutuksessa ääneen lausuttujen sanojen ohella aikuisen myönteiseen nonverbaaliseen vuorovaikutukseen, kuten äänensävyyn, ilmeisiin ja eleisiin. Päivälevolla läsnä oleva aikuinen on tarpeen mukaan myös fyysisesti lähellä lasta. Fyysiseen läheisyyteen liitettiin koskettaminen, silittely, peittely tai satuhieronta.

Läsnäoloon liitettiin myös lasten yksilöllisen huomioimisen teema. Lasten huomiointi ja hellittely koettiin hyvin merkitykselliseksi monien vastaajien ilmaisuissa. Onnistuneen pedagogisen käytännön luominen vaatii vastaajien mukaan oleellisen paljon aikuisen ymmärrystä lapsen yksilöllisistä tarpeista. Vastaukset sisälsivät ilmaisuja, joiden mukaan aikuisen läsnäolo vaikuttaa siihen, että lapsen yksilöllisiä tarpeita voidaan huomioida parhaiten. Moni vastaajista kertoi lapsen hellittelyn olevan myös tärkeä vaihe päivälepotilanteissa. Silittely, peittely, hipsuttelu ja kosketus ilmenivät monen vastaajan ilmauksissa. Peittely kuvailtiin kuuluvan suurimman osan vastauksissa tilanteeksi, jolla jokaista lasta huomioidaan yksilöllisesti. Peittelytilanteessa on mahdollisuus myös kertoa lapselle jotakin positiivista tai muuten antaa huomio juuri tälle lapselle.

Peittely, silittely ja jokaiselle jonkin onnistumisen sanoittaminen. Silittely, hipsuttaminen, selkään piirtäminen tai pallohieronta. (V23)

Lempeä puhe, henkilökohtainen huomiointi esim. hymy, katse, kosketus, peittely ja tarvittaessa silitys. (V33)

Yläluokka *Yksilöllisesti sopiva lepoaika* jakautui kolmeen alaluokkaan, jotka ovat *levon merkityksen ymmärtäminen, päivälevon kesto ja vapaaehtoisuus*.

Monet vastaukset sisälsivät ajatuksen levon merkityksen ymmärtämisestä. Vastauksista ilmeni, että päivälepoaika pidettiin tärkeänä osana päiväkotipäivää. Vastauksissa kerrottiin, että varsinkin pienimmille ja muuten vaan enemmän unta tarvitseville lapsille tulisi antaa mahdollisuus riittävän pitkäkestoiseen uneen. Myös niiden lasten kohdalla, jotka eivät enää varsinaisesti enää nuku, rentoutuminen ja rauhoittuminen koettiin tärkeäksi. Muutamassa vastauksessa tuotiin esille sitä, kuinka tärkeää levon merkityksen ymmärtäminen on lapselle itselleen. Joissakin vastauksissa korostettiin kuitenkin levon tarpeen ja merkityksen yksilöllisyyttä.

Päivälepo on tärkeää, vaikka lapsi ei nukkuisi, tulee lepoetki silti tarpeeseen. (V3)

Päivälevon kesto -alaluokassa monien vastaajien mielestä uniaika on monille lapsille usein liian pitkä. Jotkut vastaajista ilmaisivat, että hyviin pedagogisiin käytänteisiin kuuluu se, että nukkumattomat lapset eivät joutuisi makaamaan sängyssä liian pitkiä aikoja tai nukahtamaan virikkeettömyyteen.

Lepoetki on pituudeltaan sellainen, että lapsi saa hiljaisen tovin, mutta ei niin pitkä, että nukahtaa tylsyyteen. (V19)

Osa vastaajista ilmaisi lepoetkellä tapahtuvan rauhoittumisen olevan tarpeellista monille lapsille. Vastauksista ilmeni, että päivälevon sopiva pituus herättää paljon mielipiteitä ja ajatuksia. Monet vastaajat ilmaisivat huolensa niin nukkujien rauhallisen tilan tarpeesta kuin myös ei-nukkuvien huomioimisesta. Tämä ilmeni joidenkin vastaajien vastauksissa siten, että selvästi isompien lasten kohdalla haluttiin toteuttaa kestoiltaan lyhyempää uniaikaa.

Levon sopiva pituus tapauskohtaista, esim. jos lapsi ei nuku eikä tarvitse päiväunia. (V33)

Nukkariin mennään niin, että pienimmät lapset, jotka tarvitsevat yleensä pisimmät unet, menevät ensin. Ne, jotka kuuntelevat vain sadun/äänikirjaa/musiikkia, menevät viimeiseksi. (V13)

Tällä tavoin pyritään vaikuttamaan siihen, kuinka pitkä lepoajasta tulee niille, jotka eivät nuku tai jotka eivät tarvitse niin pitkä uniaikaa. Vastaajien mukaan,

sopivaa lepoaikaa voidaan miettiä myös niin, että se jatkuu jollakin muulla tavalla rentoutuen ja rauhoittuen.

Kun lukeminen lopetetaan, saa nousta hiljaisiin puuhiin. (V6)

Kannattaisin virkkula -periaatetta mikäli henkilökuntaa olisi riittävästi ja esim. ryhmiä yhdistettäisiin virkkuloiksi. Päivälepoa jossain määrin pidän ehdottomana, esim. satuhetki vähintään kuten esiopetuksessa. (V33)

Päivälevon vapaaehtoisuus näkyi vastaajien ilmaisuissa monin tavoin. Moni ilmaisi vapaaehtoisuuden olevan tärkeää. Vastaajat tuottivat esiin, että jokaiselle tulisi turvata mahdollisuus pieneen lepo hetkeen, mutta pitkää paikoillaan makuuttamista haluttiin kuitenkin selvästi välttää niiden lasten kohdalla, jotka eivät nukahda lepo hetken aikana. Niille lapsille, jotka eivät syystä tai toisesta nukkuneet, haluttiin pienen lepo hetken jälkeen mahdollistaa muuta rauhallista toimintaa. Osa vastaajista ilmaisi järjestävänsä tällaista toimintaa ensisijaisesti päivälepuhuoneessa, kun taas toiset järjestivät sitä ryhmän muissa tiloissa.

Ei "pakkonukutusta" vaan noustaan hiljaisiin hommiin (eli jatketaan lepäämistä piirtäen, maalaten, muovailten, pelaten tms.) kun lapsi ei nukahda. (V23)

Yläluokka *pedagoginen elävöittäminen* jakautui kahteen eri alaluokkaan. *Lapsen vaikuttamisen mahdollisuudet* alaluokka muodostui ilmaisuista, joista ilmeni, että päivälepotilanteisiin on tarkoituksenmukaista suunnitella pedagogista toimintaa siten, että lapsella valinnan ja vaikuttamisen mahdollisuuksia päivälepoa koskien. Vastaukset sisälsivät ilmaisuja, jotka korostivat lapsen omien toiveiden merkitystä itse lepo hetkellä. Osa vastaajista kokivat, että olisi tärkeää antaa myös lasten päättää ja vaikuttaa päivälepotilanteiden sisältöön. Muutamien ilmaisujen mukaan valinnanvapautta toteutettiin katsomalla joskus lasten lempiohjelmia yhdessä lepo hetkellä, kuuntelemalla äänisatuja tai lukemalla ja selailemalla itsenäisesti kirjaa omalla lepo paikalla. Osa vastaajista ilmaisi, että osa lapsen vaikuttamismahdollisuuksista liittyi esimerkiksi siihen, mikä kirja lepo hetkellä luetaan sekä lapsen vapautteen valita haluamansa unilelu lepo hetkelle. Toisaalta vastauksissa tuotiin myös esiin ristiriitaisia ja spekulioivia ajatuksia siitä, että montako unikaveria sallitaan ja millainen unikaveri saisi olla. Osa vastaajista

myös kertoi, että on tärkeää huomioida, että lapsella on vapaus itse valita missä vaatteissa päivälevolle mennään.

Toinen alaluokka sisälsi *satujen* valloittavaa maailmaa. Suurin osa vastaajista toi esiin satujen lukemisen tärkeyttä päivälepotilanteissa. Sadut koettiin ilmaisujen mukaan tärkeäksi pedagogisen elävöittämisen tavaksi sekä niillä kerrottiin olevan vaikutusta myös lapsen rauhoittumiseen. Satujen kerrottiin erityisen monen vastaajien mukaan tukevan lapsen kielen kehitystä. Muutamissa vastauksissa ilmeni, että lukeminen on tärkeää erityisesti myös S2 -kielen kehittymisessä. Moni vastaajista kertoi, että on tärkeää, että kasvattaja lukee itse ääneen satuja. Vastauksissa oli ilmaisuja siitä, että riittävän hidas lukeminen sekä rauhallinen tahti lukemisessa on hyvä kielen kehittymisen kannalta.

Lukeminen eskareille on mitä tarkoituksenmukaisinta kielenopetusta. Monikielisessä ryhmässä etenkin. (V10)

Suomea toisena kielenä puhuvien lasten on tärkeää kuulla luettua tekstiä, vaikka eivät kaikkia sanoja ymmärrä. (V19)

Vastaukset sisälsivät myös ilmaisuja, jotka kertoivat kuuntelemisen taidon kehittymisestä päivälevon satukäytäntöjen kautta, ja ilmaisujen mukaan lasten omat valitsemat sadut lisäsivät mielenkiintoa kuuntelemiseen. Joidenkin ilmaisujen mukaan satujen kerrottiin rikastuttavan myös lapsen mielikuvitusmaailman kehittymistä. Kirjallisuuden käyttö liitettiin myös aina kulloinkin lapsiryhmässä menossa olevaan pedagogiseen teemaan tai lasten kiinnostuksenkohteisiin.

Sadut myötäilevät lasten kiinnostuksenkohteita tai tarjoavat mielikuvitukselle ”ravintoa”. (V19)

Lepohetkellä luetaan tai kuunnellaan kirjaa, joka on suunniteltu kohderyhmän ikätaso huomioiden. Kirjan teema voi käsitellä jotain teemaa, mikä liittyy päivän/viikon/kuukauden muuhun pedagogiseen toimintaan. (V13)

Yläluokasta *strukturi* muodostui kaksi alaluokkaa eli *säännöt ja rutiinit sekä tilanteiden ennakointi*. Monen vastaajan mukaan päivälepotilanteissa oleellista kerrottiin olevan se, että päivälevolla on säännöt ja rutiinit, joita noudatetaan ja

jotka ovat tiedossa aikuisilla ja lapsilla. Joidenkin vastaajien mukaan säännöt on hyvä tehdä lasten kanssa yhdessä. Toisaalta ilmaisuista ilmeni, että selkeät säännöt luodaan aikuisten kesken, ja aikuisen tehtävänä on opettaa nämä lapsille. Tärkeimmiksi päivälepotilanteiden säännöiksi vastaajat kertoivat olevan rauhoittumisen päivälevolle sekä yleisen leporauhan. Sääntöjen merkitystä korostivat selkeät ohjeet siitä, miten lepoon tarkoitettussa tilassa käyttäydytään, miten tilanne siellä etenee ja mitä se lapsilta vaatii.

Lapsilta odotetaan hiljaisuutta, muille täytyy antaa unirauha, vaikka itseä ei nukuta. Selkeät säännöt nukkarissa. Aikuinen auttaa rauhoittumaan (esim. vieressä olo). (V33)

Tärkeäksi koettiin myös se, että perustoimintaan sisältyy toisto eli tilanteet toistuvat ja niissä ovat selvästi läsnä samanlaiset toistuvat rutiinit, joiden mukaan toimitaan. Tärkeänä pidettiin myös lapsen omaa tietoisuutta päivälevon tapahtumista ja niiden järjestyksestä. Vastauksissa tuotiin esiin oma, pysyvä päivälepopaikka, jotta lapsi tietäisi, missä hänen oma lepopaikkansa aina on.

Rutiineja koskien vastaajien ilmaisuissa olivat toistuvasti esillä tilanteiden suunnitelmallisuus ja ennakointi. Päivälepotilanteet kuvailtiin mahdollisimman tarkasti ennalta mietittyinä tilanteina. Myös aikuisen säännönmukaisen läsnäolon tärkeyttä korostettiin vastauksissa.

Kertominen lapsille etukäteen, kauanko lepohuoneessa ollaan, mitä siellä tapahtuu, muistuttelu siitä, että nukkua ei tarvitse, mutta levätä pitää. Kerron myös, että kerron, kun saa nousta ja herätän tarvittaessa ne, jotka pitääkin, että saavat nukahtaa, jos väsyttää. Yleensäkin se, että olen itse rauhallinen ja kerron etukäteen mitä tapahtuu, milloin ja mitä odotan lapsilta. (V36)

4.2 Päivälepoon kuulumattomat asiat

Päivälepotilanteeseen kuulumattomien asioiden yläluokkien sisältö tukee monella tavalla edellisessä luvussa esiteltyjä pedagogisesti onnistuneen päivälevon käytäntöjä niiden päinvastaisessa merkityksessä. Olen halunnut tuoda ne esittelyyn erikseen myös siksi, että niiden sisältämät merkitykset esittelevät myös mielenkiintoisella tavalla päivälepoon liittyviä jännitteitä.

Luokittelun tuloksena syntyi kolme yläluokkaa, jotka ovat turvaton ilmapiiri, häiritsevä äänimaailma ja leikkiminen. Esittelen tässä vain yläluokat tiivistetysti.

Taulukko 2. Päivälepoon kuulumattomat asiat

YLÄLUOKAT	ALALUOKAT
Turvaton ilmapiiri	
	Turhat vaatimukset
	Uhkailu ja vallankäyttö
	Kiire
Häiritsevä äänimaailma	
	Riehuminen ja huutelu
	Ylimääräiset äänet ja virikkeet
	Aikuisten keskinäiset keskustelut
Leikkiminen	
	Leluilla leikkiminen

Turvaton ilmapiiri nousi kaikissa vastaajien ilmaisuissa seikaksi, joka ei kuulu päivälepotilanteisiin. Tähän yläluokkaan kuuluivat kaikki erilaisiin pakkoihin liittyvät ilmaisut. Vastaajat kokivat, että on väärin pakottaa lasta nukahtamaan tai riisumaan tietyt vaatteet päivälevolle mennessä, ja että pakottamisen myötä tunnelma usein muodostui painostavaksi. Myöskin *uhkailu ja vallankäyttö* koettiin ikäväksi tavaksi toimia. Vallankäyttöä vastaajien ilmaisuissa oli esimerkiksi silmien kiinnipitämisen vaatimus ja hiljaa paikoillaan olemisen vaatimus tai uhkailu ikävistä seuraamuksista, joka liitettiin esimerkiksi nukahtamiseen tai siihen, jos lapsi ei osaa käyttäytyä sovitulla tavalla rauhoittuen.

Monet vastaajat kommentoivat kiireen tuovan haitallista ilmapiiriä ja toimintaa päivälepotilanteisiin. Kiireen kerrottiin aiheuttavan myös kireää tunnelmaa aikuisissa ja siten myös rauhattomuutta ja turvattomuutta lapsissa.

Kireään tunnelmaan vaikutti vastaajien mukaan myös aikuisen tapa olla vuorovaikutuksessa lasten kanssa joko niin, että aikuinen ei ole läsnä tilanteessa tai kohtelee ikävästi lapsia. Myöskin ikävät, kireyttä ilmaisevat ilmeet ja eleet koettiin ikäviksi asioiksi, jotka eivät kuulu päivälepotilanteisiin. Aikuisen vuorovaikutuksen laatu tulisi olla hyvää ja lempeää, ei kireää ja uhkaavaa.

Aikuisen kovaääninen komento (ohjata saa ja pitääkin, ja tarvittaessa olla jämäkkä, mutta sitä vältetään). Tarpeeton kiinnipitäminen tai väkisin pään painaminen tyynyyn. (V37)

Isojen lasten pakkonukutus, niin että joutuvat olemaan pitkään, vaikka ei nukuta. (V33)

Riisuminen alushousuilleen, lasten nukuttaminen ja nukkuvien kehuminen. Eli se, että vain nukkuminen on merkki hyvästä levosta – ”hengittämättä hiljaa” vaatimus. Eli se, ettei saa liikahdella, leikkiä vähän hiljaisesti unikaverilla. Vaatimus peiton pitämisestä päällä. (V19)

Toinen yläluokka eli *häiritsevä äänimaailma* koettiin vastaajien mukaan yhdeksi päivälepotilanteisiin kuulumattomista asioista. Häiritsevinä ääniä vastaajat pitivät turhaa ääntelyä, huutelua tai riehumista ja kaverin kanssa supattelua. Myöskin liian kovalla soitettava musiikki sekä aikuisten keskinäinen keskustelu tai äänekkäät paperityöt päivälevon aikana koettiin häiritseväksi tekijäksi päivälepotilanteissa. Erikseen mainittiin vielä aikuisten laitteilla olo sekä yleisesti ottaen laitteiden käyttäminen päivälevon aikana, joka joidenkin ilmaisujen mukaan koettiin olevan osa päivälepotilanteita häiritsevää toimintaa.

Kolmas yläluokka eli *leikki* muodostui ilmauksista, joissa koettiin, että kaikenlainen oheistoiminnallinen ääntä tuottava leikkiminen ei kuulu päivälepotilanteeseen, koska se luo rauhattomuutta tilanteisiin. Joidenkin ilmaisujen mukaan häiritsevinä tekijöinä koettiin myös piirtely tai unikaverilla leikkiminen. Toisaalta oli myös vastaajia, jotka kokivat, että unikaverilla voi hiljaa leikkiä kuitenkin niin, ettei häiritse toisten unta.

4.3 Pedagogisesti onnistuneen siirtymän käytännöt

Pedagogisesti onnistuneeseen siirtymään liittyvän luokittelun tuloksena syntyi kaksi yläluokkaa, jotka ovat *ilmapiiri* ja *strukturi*.

Taulukko 3. Pedagogisesti onnistuneen siirtymän käytännöt

YLÄLUOKAT	ALALUOKAT
Ilmapiiri	
	Riittävä aika ja kiireettömyys
	Lapsen yksilöllinen huomioiminen
	Siirtymätilanteen oheistoiminta ja tilalliset järjestelyt
Strukturi	
	Säännöt ja rutiinit ja tilanteiden ennakointi

Ilmapiiri -yläluokka sisälsi neljä alaluokkaa, jotka ovat *riittävä aika ja kiireettömyys*, *lapsen yksilöllinen huomiointi*, *fyysinen läheisyys* sekä *siirtymätilanteen oheistoiminta ja tilalliset järjestelyt*. *Riittävä aika ja kiireettömyys* liitettyinä pedagogisesti onnistuneeseen siirtymään toistui vastaajien ilmaisuissa. Vastaajien mukaan siirtymiin tulisi varata aikaa yleisesti ottaen runsaasti, ja avun antaminen lapselle on tärkeää siirtymätilanteessa päivälevolle. Aikuisen kiireettömällä asenteella ja olemuksella nähtiin olevan rauhoittava vaikutus lapsiin päivälevon siirtymätilanteissa. Tämä asia tuotiin esiin monissa vastaajien ilmaisuissa.

Kun on aikaa auttaa ja kaikki sujuu ilman kiireen tuntua. (V42)

Se, että aikuinen on läsnä tilanteessa. Mallintaa ja sanoittaa lapselle tilannetta ja omalla olemuksellaan auttaa myös lapsia rauhoittumaan. Rauhallinen puheääni on myös yksi tärkeä juttu. Se, että lapsi kokee lepo hetken turvallisena ja mielekkäänä tilanteena, auttaa siirtymissä huomattavasti. On aikuisen tehtävä luoda sellainen tunneilmapiiri, missä tämä mahdollistuu. (V13)

Lapsen yksilöllinen huomiointi -alaluokka syntyi vastaajien ilmaisuista, joissa lapsen yksilöllistä huomiointia pidettiin tärkeänä. Tähän liitettiin oleellisesti myös aikuisen läsnäolon merkitys, jotta huomiointia olisi mahdollista toteuttaa.

Siirtymissä muutama lapsi on kerrallaan eteisessä ja jokaisen lapsen yksilöllinen huomiointi tärkeää, esim. keskustelua, sylissä olemista ja selkään piirtämistä, ehkä laulua, jos lapsi pyytää. (V 32)

Siirtymissä tärkeää lasten rauhallisuus ja lasten kuunteleminen, heidän äärelleen pysähtyminen (asiat mietityttävät pieniä ihmisiä, tärkeä purkaa ennen lepoa ym., jos mahdollista). (V27)

Huomioitavaa on kuitenkin se, että oli myös vastauksia, joissa yksilöllisyys ja lapsen yksilöllinen huomiointi oli esillä maininnan tasolla ja sitä pidettiin tärkeänä osana siirtymätilanteita. Yksilöllisyyttä ei näissä ilmaisuissa kuitenkaan avattu sanallisesti enempää koskien sitä, mitä sillä käytännössä tarkoitettiin ja miten sitä toteutettiin siirtymätilanteissa. Osassa vastauksista tätä asiaa ei ollut avattu lainkaan.

Siirtymätilanteen oheistoiminta ja tilalliset järjestelyt -alaluokka syntyi vastaajien ilmaisuista, joissa kerrottiin erilaisista oheistoiminnan muodoista siirtymätilanteissa. Nämä olivat lähinnä lapsen itsenäisen toiminnan tilanteita. Vastaajat kuvailivat näiden tilanteiden olevan lapsen itseohjautuvaa kirjanlukua joko yksin tai kaverin kanssa odotellessa seuraavaan toimeen siirtymistä tai lasten ohjaaminen leikkimään keskenään esimerkiksi ”rikkinäinen puhelin”-leikkiä tai piirtämään sormella kaverin selkään tai muuta leikkiä lasten odotellessa päivälepuhuoneeseen siirtymistä.

Myös fyysinen läheisyys liitettiin oheistoimintaan. Muutamat ilmaisut kuvailivat tapoja, joilla fyysistä läheisyyttä siirtymätilanteissa ilmennettiin. Esimerkkeinä mainittiin satuhieronta tai silittely ja sylissä pito. Osa vastaajista kuvaili fyysisen läheisyyden tilanteita yhtenä odotteluajan vaiheena ennen itse päivälepotilaan siirtymistä.

Aikuisen antamaa silittelyä ja sylittelyä ennen päivälevolle siirtymistä pidän tärkeänä esim: lapsen odotellessa vuoroaan vessaan. (V32)

Odotellessaan lapset saavat lukea kirjaa tai aikuinen tekee heille satuhierontaa. (V38)

Tilajärjestelyillä pyrittiin rauhoittamaan lapsia esimerkiksi hämärtämällä tilaa valaistuksen avulla. Useiden vastaajien mukaan lasten rauhoittaminen siirtymätilanteissa koettiin tärkeäksi asiaksi, ja siksi ylimääräisten ärsykkeiden minimoiminen koettiin tarpeelliseksi.

Rauhallisuus, ääni on jo hiljaisempi ja virittäytyään lepo hetkeen, ylimääräiset ärsykkeet on pois (V25)

Selkeä rutiini ja ylimääräisten virikkeiden minimoiminen. (V7)

Yläluokka *Struktuuri* sisälsi yhden alaluokan *Säännöt, rutiinit ja tilanteiden ennakointi*, joka muodostui ilmaisuista, joissa kerrottiin hyvin strukturoidusta arjesta ja siirtymästä. Siirtymässä päivälevolle pidettiin tärkeänä sitä, että tilanne on tuttu lapsille ja siirtymässä pyritään toimimaan samalla tavalla. Tämän kerrottiin luovan myös selkeyttä siirtymätilanteessa lapsille. Säännöt ja rutiinit toistuvat ja tuovat näin lapsille myös tiedon mitä heiltä odotetaan. Tässä kokonaisuudessa ilmeni myös se, että esiopetusikäisillä ja päiväkotikäisillä lapsilla oli hieman erilaiset siirtymät ennen päivälevolle siirtymistä. Kuitenkin kaikissa toteutettiin ilmaisujen mukaan samanlaista rutiinia lähes päivittäin.

Selkeä struktuuri, se että lapset tietävät, mitä tapahtuu ja mitä heiltä odotetaan. (V36)

Aikuiset ovat siellä missä pitää. Esim. toinen ruokahuoneessa viimeisten kanssa ja toinen aulassa auttamassa lapsia eteenpäin. (V19)

Monen vastaajan mukaan pienryhmissä toimiminen ja niissä siirtyminen seuraavaan toimintaan on merkityksellistä onnistuneen siirtymän kannalta. Pienryhmillä vastaajien ilmaisuissa tarkoitettiin tässä yhteydessä, että siirrytään muutama lapsi kerrallaan seuraavaan toimintaan.

Selkeä jako pienryhmiin niin, että sekä lapset että aikuiset tietävät paikkansa. Siirtymä on onnistunut, jos siinä ei ilmene ylimääräisiä välikohtauksia ja kaikki ovat suunnilleen samoihin aikoihin valmiita. (V30)

Muutamien ilmaisujen mukaan tuotettiin esiin, että on hyvä kertoa lapsille myös ennakkoidusti jo edellisessä toiminnassa, että mitä seuraavaksi on tapahtumassa. Ilmaisuihin oli vaihteluita vastaajien kesken. Suurin osa ennakoitiin tilannetta ohjeistamalla lapsia rutiinien mukaan seuraavaan toimintaan eli siirtymään päivälevolle vaihteittain ruokailusta perustoimien, kuten wc-käynnin ja riisumisen jälkeen. Joidenkin ilmaisujen mukaan tilanteita ennakoitiin muistuttamalla päivälepotilanteiden säännöistä.

Rauhallinen ruokailu ja siirtymä ruokailusta vessaan pienryhmissä. Jotkut lapset yksitellen tukitoimena. Kaikki käyvät vessassa elleivät ole juuri käyneet ennen ruokailua. (V40)

Keskustellaan lapsen kanssa ennen lepoa, mitä aikuinen toivoo lapsen käytökseltä ja mitä lepoa tehdään ja miten sillä ollaan. (V17)

Ruokailun loppuvaiheessa lapsia ohjeistetaan miettimään mitä rentoutukselle tarvitaan (esim. tossut pois). Selkeät säännöt käyttäytymisestä lepoa on laadittu yhdessä. (V8)

4.4 Päivälevon pedagogiikkaa tukevat tekijät

Aineistosta löytyi ilmaisia, jotka kertoivat tekijöistä, jotka tukevat päivälepotilanteiden onnistumista. Nämä tekijät ovat organisatorisia ja varhaiskasvatustyön laatuun sekä puitteisiin liittyviä tekijöitä, jotka erottuivat omanlaisinaan ilmaisuina aineistosta. Aineistosta muodostui kolme yläluokkaa, jotka kehystävät ja tukevat päivälepotilanteiden käytännön toteutumista.

Taulukko 4. Päivälevon pedagogiikkaa tukevat tekijät

YLÄLUOKAT	ALALUOKAT
Pedagoginen työote	
	Yhteiset pedagogiset keskustelut
Resurssit	
	Riittävä henkilöstömäärä
	Työtehtävien suunnittelu ja organisointi
Yhteistyö	
	Tiimitason yhteistyö
	Vanhempien kanssa tehtävä yhteistyö

Pedagoginen työote -yläluokka muodostui yhteisten pedagogisten keskustelujen ympärille keskittyvistä ilmaisuista. Niiden mukaan onnistuneisiin päivälepökäytäntöihin päästään vahvan pedagogisen työskentelyn kautta. Niissä korostui yhteisten pedagogisten keskustelujen merkitys. Tämä kehittää myös yhteistä näkemystä päivälevosta. Ilmaisuihin oli löydettävissä myös toimintamallien tarkistelemista ja kehittämistä eteenpäin.

Olemme käyneet pedagogista keskustelua siitä (päivälevosta) ja koemme asian tärkeäksi. Siksi haluamme panostaa siihen. (V13)

Päivälepo on tärkeä hetki päivässä, jonka tausta-ajatusta voisi miettiä enemmänkin. (V19)

Edelleen yleisesti varhaiskasvatuksessa vallitsee mielestäni vanhentuneita toimintamalleja, jotka eivät perustu muuhun, kuin että näin on aina toimittu. Toivon siis, että jokainen varhaiskasvatuksen työntekijä säännöllisesti miettii kehityskohteita ja kyseenalaistaa toimintamalleja. (V30)

Resurssit -yläluokka oli toistuvasti esillä vastaajien ilmaisuissa. Yläluokka jakautui kahteen alaluokkaan, jotka ovat *riittävä henkilöstömäärä* ja *työtehtävien suunnittelu ja organisointi*. Näiden ilmaisujen kautta riittävän henkilöstömäärän tarvetta kuvattiin liittyen itse päivälepotilanteisiin, mutta myös niihin liittyviin siirtymätilanteisiin merkitykselliseksi ja välttämättömäksi asiaksi. Ilmaisut kertoivat, että jotta nämä tilanteet saataisiin onnistumaan pedagogisesti hyvin,

tarvitaan riittävästi aikuisia eri tilanteisiin lapsia varten. Ilmaisujen mukaan henkilökunnan vähyys vaikuttaa oleellisesti suunniteltuun toimintaan.

Riippuu päivästä ja resursseista. Aina ei esim. ole mahdollista koskettaa/purkaa mietittäviä asioita ennen lepoa. (V27)

Teemme lepo hetken suhteen yhteistyötä viereisen ryhmän kanssa, jotta meillä on sekä nukkuvien lepo huone että lepääjien lepo huone. Henkilöstöressin vajauksien vuoksi joudumme kuitenkin lähes viikoittain laittamaan lapset samaan nukkariin. Tällöin lepääjille suunniteltu pedagoginen ja dialoginen lukuhetki ei toteudu (V40)

Työtehtävien suunnittelu ja organisointi liitettiin onnistuneiden päivälepotilanteiden käytäntöjen toteutumiseen ja opettajien omaan läsnäoloon päivälepotilanteissa. Tämän alaluokan ilmaisuissa ilmeni paljon vaihtelua. Opettajien suunnittelu aika (SAK) ja muut työtehtävät, kuten palaverit olivat useiden vastaajien mukaan sijoitettuna päivälepo aikaan. Joidenkin vastaajien mukaan näillä tekijöillä kerrottiin olevan vaikutusta päivälepotilanteissa käytettäviin henkilöstöressseihin heikentävästi, eikä opettaja päässyt osallistumaan päivälepotilanteisiin säännöllisesti.

Ikävä kyllä on SAK ym. ryhmän ulkopuolinen työ lepo hetkillä, enkä pääse usein nukkariin. Lepo hetki mielestäni erittäin merkityksellinen suhteen luomisessa etenkin pienempiin. (V23)

Päivälepotilanteissa olisi hyvä olla enemmän jouston mahdollisuutta lasten tarpeet huomioiden. Usein kuitenkin toiminnan rakenne, aikuisten palaverit ja työvuorot estävät tämän. (V4)

Vastauksissa ilmeni kuitenkin myös vaihtelua tämän asian suhteen. Osa vastaajista ilmaisi, että opettaja on läsnä päivälepotilanteiden alussa tai vuoron mukaan säännöllisesti viikossa. Monen vastaajan mukaan siirtymätilanteissa opettajan kerrottiin olevan lähes aina läsnä.

Nykyään olen vain kaksi kertaa viikossa itse mukana päivälevolla, koska lepo aikaan on usein SAK tai palaveri, siirtymässä olen mukana joka päivä. (V38)

Siirtymässä kaikki 3 henkeä ovat läsnä jollain tavalla. Päivälevolla aluksi aina 2 hlö rauhoittamassa/silittämässä (ainakin toinen opettaja, ryhmässä 2 vo yhteensä). (V9)

Yhteistyön yläluokka muodostui ilmauksista, jotka liittyivät *tiimitason yhteistyön tekemiseen sekä myös vanhempien kanssa tehtävään yhteistyöhön* ja sen merkitykseen ja vaikutukseen päivälepotilanteissa. Oman tiimin sisällä tehtävä yhteistyö koettiin tärkeäksi, mutta myös muiden tiimien kanssa tehtävän yhteistyön tekeminen tuotiin esiin merkityksellisenä päivälevon kehyksenä. Aineistosta löytyi ilmauksia esimerkiksi siitä, että yhteistyö viereisen tiimin kanssa voi mahdollistaa vapaamman toteutuksen päivälepokäytänteisiin. Esimerkiksi hyvällä yhteistyöllä koettiin olevan mahdollista tukea enemmän lasten yksilöllistä huomiointia sekä lasten rauhoittumista päivälepotilanteissa. Viereisen, päivälevon käytäntöjä jakavan tiimin kanssa tehtävä yhteistyö lisäsi muutaman vastaajan ilmaisuissa mahdollisuuksia toteuttaa päivälepotilanteita porrastetusti sekä monipuolisemmin, esimerkiksi jakamalla lapset nukkuvien ja nukkumattomien ryhmiksi.

Naapuriryhmän kanssa tehtävän yhteistyön kautta meillä on ns. nukkuvat ja lapset, jotka eivät enää kaipaa päiväunia ja menevät satuhetkelle. (V42)

Onnistuneen pedagogisen päivälepotilanteen syntymiselle kerrottiin tarvittavan vahvaa yhteistyötä koko henkilöstön kanssa. Johdonmukaisuus ja joustavuus koko tiimin sekä koko varhaiskasvatusyksikön kesken koettiin monen vastaajan mukaan tärkeäksi. Myös opettajan pedagogisesta vastuusta ja tiiminvetäjän roolin tärkeydestä oli ilmaisuja.

Opettajan tehtävä on olla tiimivastaava, huolehtia korkeatasoisesta pedagogiikasta ja saada tiimi työskentelemään yhteen hiileen ja selkeillä pelisäännöillä. (V15)

Vanhempien kanssa tehtävän yhteistyön merkitys tuotiin aineistossa esiin useiden erilaisten ilmaisujen kautta onnistunutta päivälepoa tukevana tekijänä. Vastaajien mukaan yhteistyö vanhempien kanssa koettiin merkityksellisenä ja edelleen pyrkimys toimia vanhempien toiveiden mukaisesti, jos mahdollista. Vastauksissa kuitenkin ilmeni myös ristiriitaisia tuntemuksia ja toteamuksia asiasta. Jotkut ilmaisut ilmensivät myös kyseenalaistavia pohdintoja vanhempien toiveiden ja tarpeiden täyttämistä. Kuitenkin onnistuneena pedagogisena

käytäntönä pidettiin vastaajien mukaan sitä, että yhteistyötä tulee jollakin tavalla tehdä yhdessä vanhempien, lapsen ja henkilökunnan kesken.

Vanhempien kanssa sovitut käytännöt ovat tärkeitä. Parempi hyvät yöunet kuin pitkät päikkärit. (V19)

Lasten herättäminen kesken unien huoltajien pyynnöstä on asia, joka pohdituttaa vuodesta toiseen. Toisaalta se on ymmärrettävää, toisaalta sydäntä särkevää. (V6)

Voimme toteuttaa perheiden toiveet. Naapuriryhmän kanssa tehtävän yhteistyön kautta. Meillä on ns. nukkuvat ja lapset, jotka eivät enää kaipaa päiväunia, menevät satuhetkelle. (V42)

5 JOHTOPÄÄTÖKSET

Tutkielmassani tarkastelin varhaiskasvatuksen opettajien pedagogisia käytäntöjä päivälepotilanteissa ja niihin liittyvissä siirtymätilanteissa. Aineistosta löytyi kuvauksia myös erilaisista organisaatio- ja puitetason tekijöistä, jotka kehystävät ja tukevat näiden tilanteiden onnistumista.

Päivälepotilanteissa tämän tutkimuksen mukaan yhdeksi merkittäväksi tilanteissa ilmeneväksi tekijäksi nousi hyvän tunneilmapiirin luominen päivälevon tilanteissa. Pedagogiset käytännöt kohdistuivat tämän tavoitellun tilan saavuttamiseen keskittymällä fyysisen läheisyyden ja lapsen yksilöllisten tarpeiden huomioimiseen sekä yleisen rauhallisuuden ylläpitämiseen. Tutkimuksessa vastaajat kokivat, että rauhallisen tunnelman luominen on keskeinen osa päivälepotilanteiden hyvää pedagogista käytäntöä. Myös fyysinen läheisyys koettiin tärkeäksi rauhoittumisen keinoksi. Tutkimuksessa vastaajat korostivat myös lapsen omaa valinnan vapautta ja vapaaehtoisuuden käsitettä näissä tilanteissa, joka osaltaan lisää emotionaalista hyvinvoivaa tunneilmapiiriä.

Teoriatiedon mukaan lapsen yksilöllisten tarpeiden huomioiminen kaikissa arjen tilanteissa on tärkeä osa laadukasta varhaiskasvatusta. Tutkimuksen aineistokuvaukset ilmensivät tätä seikkaa hyvin ja monipuolisesti. Lapsen oikeus hyvään kasvatukseen opetuksen ja hoidon kokemukseen kuuluvat oleellisesti varhaiskasvatukseen. (OPH 2018, 22–23.)

Lapsen yksilöllinen huomioiminen koettiin myös tässä tutkimuksessa vastaajien mukaan merkitykselliseksi ja siihen haluttiin panostaa. Kuitenkin tutkimuksessa havaittiin myös ristiriitaa tämän asian tiimoilta. Tutkimuksessa ilmeni vaihtelua siitä, kuinka resurssit palvelevat tätä pedagogisesti tärkeää tarkoitusta. Lapsen yksilöllisiä tarpeita pystytään huomioimaan paremmin, kun tilanteessa on mukana enemmän aikuisia, jotka pystyvät keskittymään lasten ohjauksellisiin tarpeisiin, kohtaamiseen ja vuorovaikutukseen ja edelleen päivälevon sudenkuoppien, kuten kiireestä johtuvan kireyden ja huonon ilmapiirin

välttämiseen. Myös pedagogiikan merkitystä näissä tilanteissa tulisi edelleen tehostaa (Kettukangas, 2017).

Tutkielmassani ilmeni myös paljon pohdintaa päivälevon kestosta ja siihen liittyvistä näkökohdista eri-ikäisten lasten kohdalla. Moni vastaajista ilmaisivat toiveensa siitä, että lapsia ei makuutettaisi ilman mitään toimintaa liian pitkiä aikoja päivälepotilanteessa. Moni vastaajista koki, että tilanteessa tulisi huomioida lapsen unen tarve, ikä ja myös vanhempien toiveet. Tämä on yhteneväinen ajatus teoriataustassa esitetyn tutkimustiedon kanssa, jonka mukaan liian pitkä makuuttaminen ilman vaihtoehtoista toimintaa niille lapsille, joilla ei ole biologista unentarvetta voi tutkimusten mukaan lisätä lasten stressiä ja tuottaa negatiivista tunneilmapiiriä. (Pattinson ym., 2014.)

Tutkimusten valossa voidaan myös todeta, että lapsen kortisolitasot eivät merkittävästi muuttuneet pakollisen päivälevon aikana, joten pakolliset päiväunet eivät laske lapsen stressiä vaan pikemminkin voivat lisätä sitä. (Thorpe, 2018). Siitä huolimatta edelleenkin toteutetaan kestoiltaan liian pitkää lepoaikaa niille lapsille, joilla unen tarvetta ei ole. (Pattinson, 2014). Tämän saman asian voi todeta myös aineiston ilmaisusta, jotka viittaavat siihen, että toimintamalliin ei olla löydetty ratkaisua, joka toteutuisi säännöllisesti. Tähän löytyi monenlaisia syitä kuten esimerkiksi resurssien vähyyys tai yhteistyön puute. Ilmaisujen mukaan koetaan, että lepohetken kestoa tulisi miettiä vielä tarkemmin ja enemmän lapsen ikätason ja kehityksen mukaan. Tutkimusten mukaan moni 3-5-vuotias lapsi ei enää nuku päiväunia (Pattinson, 2014).

Myös tämän tutkimuksen aineiston ilmaisujen mukaan vastaajia mietitytti juuri erityisesti isompien lasten unentarve ja tarpeeton passiivinen makuuttaminen. On perusteltua miettiä käytäntöä myös erityisesti lasten oppimisen valossa. Gehretin ym. (2019) tutkimuksen mukaan suurin osa lapsista koki oppivansa, että aikuiset säätelevät nukkumisajan opetuksen, rangaistuksen ja palkkion keinoin, aikuisten määrittäessä käyttäytymisodotukset päivälevolle tai että lapset oppivat selviytymis- ja käyttäytymisstrategioita päivälepotilanteisiin. (Gehret ym., 2019). Tämä herättää pohtimaan, että ovatko nämä sellaisia pedagogisesti merkityksellisiä oppimisen sisältöjä tai taitoja, joita haluamme tai meidän tulisi lapsille opettaa.

Myös lapsen uni ja unen merkityksen ymmärtäminen pohditutti osaa vastaajista. Moni koki, että lepohetki tulee monelle tarpeeseen ja että on lapsia,

joille päivälepo nukahtamisineen tulisi järjestää. Teoriatiedon mukaan uni on merkityksellinen asia lapselle ja jokaiselle tulisi tarjota mahdollisuus nukahtamiseen. Tämän saman ajatuksen voi todeta myös aineistossa ilmenevissä kuvailuissa lepotilan rauhallisuudesta sekä äänettömyydestä, jolla pyritään rauhoittumaan ja näin myöskin tarjoamaan mahdollisuus unen saamiselle. Siren-Tiusasen ja Tiusasen (2002) mukaan on todettu, että unen määrä ja valveillaoljakson pituus vaihtelee lapsen iän ja kehityksen mukaan. Tähän tulisikin kiinnittää huomiota. Isompi lapsi ei välttämättä tarvitse unta enää yhtä pitkään kuin pienempi lapsi. (Siren Tiusanen ja Tiusanen, 2002.) Tämä näkemys ilmeni myös vastaajien ilmaisuissa. Osa vastaajista ilmaisi, että heidän oli mahdollista järjestää nukkuville lapsille ja nukkumattomille lapsille omat erilliset tilat, jotta päivälevon kesto olisi kaikille sopivan mittainen. Tähän päästiin hyvällä yhteistyöllä, jota tehtiin yhdessä oman tiimin sekä viereisen tiimin kanssa. Tässä asiassa aineistossa oli kuitenkin hyvin paljon vaihtelua, eikä tällaista toimintaa kaikissa ilmaisuissa kuvattu. Vastauksista ilmeni, että tällaisen pedagogisesti perustellun käytännön esteenä oli resurssien vähyys päivälepotilanteissa. Työntekijöitä ei ollut riittävästi tai sitten heillä oli muuta työtä, joka vei heidän huomionsa pedagogisesta työstä.

Pedagogisen elävöittämisen keinoina tässä tutkimuksessa ilmeni musiikin hyödyntäminen rauhallisen tunnelman luoja ja satujen runsas hyödyntäminen osana päivälepotilanteita. Saduilla kerrottiin olevan merkitystä lapsen kehityksen, kuuntelun taidon kehittymisen kannalta sekä satuja kuvattiin myös lapsen mielikuvitusta rikastuttavana tekijänä. Sadut ja niiden ääneen lukeminen olivat yksi suurimmista pedagogisen elävöittämisen keinoista tämän tutkimuksen vastaajien mukaan.

Erilaiset siirtymät ovat tilanteita, jotka kuuluvat osaksi varhaiskasvatuksen päivän tapahtumia. Aineiston mukaan päivälepotilanteisiin siirrytään useimmiten ruokailun ja wc-käynnin jälkeen eli yhdestä perustoiminnosta siirrytään toiseen sekä vielä kolmanteen perustoimintoon. Siirtymän päivälevolle voidaan siis ajatella vaativan lapsilta paljon itseohjautuvuuden taitoja sekä ammattilaisilta suunnitelmallisuutta ja läsnäoloa kaikkien vaiheiden menestykseen ohjaamiseen, mikä näkyi tämänkin tutkielman tuloksissa.

Yksi merkille pantava yksityiskohta tämän tutkielman tuloksissa oli siirtymätilanteissa käytettävien pedagogisen elävöittämisen keinojen vähyys.

Siirtymätilanteissa oleellista oli, että aikuisia olisi riittävästi erivaiheissa ohjaamassa lapsen toimintaa eteenpäin. Vastaajat kuvailivat siirtymätilanteita suurimmaksi osaksi lapsia rauhoittavaksi toiminnaksi, jossa ei ilmennyt juurikaan sisällöllisesti pedagogisia elävöittämisen keinoja. Elävöittämistä ei juurikaan näkynyt opettajien ohjauksessa tapahtuvaksi vaan enemmänkin lasten itsenäiseksi toimiksi odotteluajan sietämiseksi. Siirtymätilanteissa oli pääosin pyritty minimoimaan ärsykkeet matkan varrelta, jotta tilanne pysyisi mahdollisimman rauhallisena. Varsinaista pedagogista toimintaa ei näissä tilanteissa kerrottu olevan, ja lisäksi useassa vastauksessa ilmeni, ettei aikuisia aina ollut riittävästi näihin tilanteisiin. Teoriatiedon valossa perustoiminnoissa tulisikin kiinnittää enemmän huomiota niiden pedagogiseen sisältöön (Kettukangas, 2017). Täten myöskin siirtymätilanteisiin ja niiden pedagogisiin sisältöihin tulisi enemmän kiinnittää huomiota. Siirtymätilanteet koettiin osin rauhattomiksi tilanteiksi. Voisiko yksi syy siirtymien rauhattomuuteen olla siinä, että lasten pitää näissä vaativissa tilanteissa selviytyä itsenäisemmin ilman aikuisen ohjauksellista tukea ja elävöittävän pedagogisen toiminnan tarjoamaa resurssia?

Pedagogiset käytännöt, jotka tukevat päivälevon ja siirtymätilanteiden onnistumista, koostui suuresta määrästä ilmaisia aineistossani. Tämän vuoksi tämä kysymys olikin merkityksellinen tieto tutkimuksessani. Päivälepotilanteet ovat tutkimusten mukaan yksi päiväkodin arjessa ilmenevä tilanne, joista lapset eivät pidä (Alasuutari & Karila, 2014, Roos, 2015). Osaltaan lasten vastaukset viittaavat tilanteisiin, joissa päivälevolla tulee viettää aikaa, vaikka unen tarvetta ei olisi. Aineistostanikin selviää, että lähes kaikki tähän tutkimukseen osallistuneet opettajat pohtivat jollakin tasolla sitä, mikä on sopiva lepoaika lapselle ja kuinka se toteutetaan parhaiten. Aineiston mukaan moni varhaiskasvatuksen opettaja haluaisi tarjota lapsille yksilöllisempää päivälepotilannetta, joissa olisi huomioitu lasten ikätaso ja tarpeet. Kuitenkin monen vastaajan mukaan tällaisen toiminnan haasteiksi oli kerrottu resurssien vähyys, yhteistyön puute tai työvuorosunnittelun luomat lähtökohtaiset haasteet, kuten opettajien palaverit ja suunnittelu-aika. Tällöin suunnitelmallisuus ja pedagogiset käytännöt päivälepotilanteissa eivät pääse toteutumaan, vaikka halua toimia pedagogisesti ja ymmärrystä perustoimintojen merkityksestä olisikin.

6 POHDINTA

Tämän tutkimuksen tavoitteena oli selvittää, millaisia pedagogisia käytäntöjä varhaiskasvatuksen opettajat pitävät onnistuneina käytäntöinä päivälepotilanteissa sekä niihin liittyvissä siirtymätilanteissa. Tutkimuskysymykset olivat tutkimuksen tavoitteisiin nähden onnistuneet. Ensimmäinen ja toinen kysymys muodostuivat jo tutkimusprosessin alussa tutkimuksen tavoitteiden mukaisesti, mutta kolmas tutkimuskysymys muodostui tutkimuksen edetessä aineistosta löytyvien ajatusten ja pohdintojen pohjalta, jotka oleellisesti kytkeytyivät osaksi tutkimukseni tuloksia.

Tuloksissa esitetyt luokittelut (taulukko 1) kertovat hyvin selkeästi sen millaisia pedagogisia käytäntöjä päivälepoa pidetään onnistuneina ja tärkeinä. Luokat avautuvat tulososioissa myös alaluokkien avulla, jolloin on selkeämpää ymmärtää mistä asioista hyvät ja onnistuneina pidetyt käytännöt syntyvät. Myös luokittelu (taulukko 2) päivälepoon kuulumattomista asioista avaa kokonaiskuvaa siitä, millaisia tekijöitä päivälepotilanteissa ei kuuluisi olla. Päivälevon siirtymätilanteista kertovat luokittelut (taulukko 3) kertovat siitä, mitä asioita siirtymässä pidetään tärkeinä. Päivälepoikäytäntöjä tukevat keinot (taulukko 4.) osoittavat syitä siihen, millaisia asioita pedagogiset käytännöt tarvitsevat onnistuakseen. On kuitenkin huomioitavaa, että nämä luokittelut perustuvat täysin tämän aineiston vastaajien ajatuksiin näistä tilanteista.

Näkemykseni mukaan tutkimukseni tuloksia voidaan hyödyntää kasvatushenkilöstön keskuudessa keskustelun virittäjänä ja ajatuksia herättävinä esimerkkeinä päivälevosta sekä siirtymätilanteista ja niihin liittyvistä pedagogisista käytänteistä. Myös luokittelu päivälevon pedagogiikkaa tukevista asioista voi virittää paljon keskustelua organisatorisista ja varhaiskasvatuksen laatuun sekä puitteisiin liittyvistä tekijöistä, jotka erottuivat omanlaisinaan ilmaisuina aineistosta. Keskustelun pohjana voidaan käyttää näitä luokittelun tuloksina syntyneitä kategorioita.

Aineiston koko (N=39) oli kandidaatintutkielman laajuuteen nähden melko suuri. Lisäksi tiedonhankinnan kysymyksiä oli asetettu yhdeksän kappaletta. Osa vastauksista olivat laajoja, ja niistä sai hyvän kuvauksen kyseisistä tilanteista. Osa vastauksista olivat suppeampia, joissa tilanne kerrottiin muutamalla asiaa kuvaavalla adjektiivilla. Vastauksissa ilmeni melko paljon samankaltaisuuksia ja yhteneväisyyksiä asioiden välillä. Joissakin vastauksissa ilmeni jonkin verran ristiriitaisia ajatuksia ja näkemuseroja. Tutkimukseni aineiston laajuus tarjosi riittävästi näkökulmaa analyysiini.

Tutkimukseen osallistuneet vastaajat löydettiin varhaiskasvatuksen opettajille suunnatun Facebook-ryhmän kautta. Ryhmään pääsyn edellytyksenä on varhaiskasvatuksen opettajan kelpoisuus tai hakija voi olla myös alalle koulutettava kasvatustalon henkilö. Tästä voisi päätellä, että tutkimukseen osallistuneet vastaajat olivat aidosti kiinnostuneita tutkimuksestani sekä yleisesti koko varhaiskasvatuksesta. Tutkimuskysymyksissäni olin myös rajannut vastaajat tiettyihin ammattinimikkeisiin, jotka toivoin saavani vastaajiksni tähän tutkimukseeni. Olin laatinut myöskin kysymykseni niin, että kyselyssä ei päässyt etenemään ennen kuin oli vastannut edelliseen kysymykseen. Tutkimuksen luotettavuuteen perustuen huomioitava asia on kuitenkin se, että aineiston kerääminen sosiaalisen median kautta voi aiheuttaa luotettavuuden haasteita lähinnä siten, että en voi olla täysin varma, onko vastaaja vastannut kyselyyni rehellisesti omasta koulutustaustastaan.

Tutkimuksen eettisiä valintoja ohjasivat yleisten eettisten käytänteiden mukaiset periaatteet. Tutkimukseen osallistuminen perustui täysin vapaaehtoisuuteen sekä toteutui täysin anonymyminä. Myöskin taustatietoina kysytyt tiedot koskivat vastaajan ammattinimikettä sekä vastaajan lapsiryhmän ikähaarukkaa. Näissä tiedoissa ei kysytty paikkakuntaa, missä vastaaja työskentelee. Näin ollen anonymiteetti toteutui.

Tutkimukseni onnistumista tarkastellessani koen, että koko tutkimusprosessi oli hyvin vaiherikas kokonaisuus. Aihe on suomalaisessa kontekstissa hyvin vähän tutkittu, ja siitä syystä myös mielenkiintoinen. Teoriatiedon vähyys kuitenkin vaikutti siihen, että tutkimuksen eteneminen kulki hyvin pitkälti aineiston antaman tiedon varassa monessa tilanteessa. Tämä toisaalta kertoo siitä, että aihe vaatii lisää tutkimuksia ja tietoa, koska jo vastaajien määrä kertoi sen, että aihe kiinnostaa monia. Aiheen rajaaminen kahteen, funktioltaan erilaiseen

varhaiskasvatuspäivän tilanteeseen ja tutkimusongelman muotoilu onnistuivat hyvin, ja onnistuin saamaan vastaukset asettamiini tutkimuskysymyksiini.

Tutkimukselle asettamani tavoitteet täyttyivät hyvin, ja päivälevon ja siirtymän pedagogisista käytännöistä koostui mielenkiintoinen aines. Aineistosta kumpusi myös tärkeä kolmas tutkimuskysymys, jossa keskittyi jäsentämään seikkoja, jotka tukevat pedagogisia, hyviksi havaittuja käytäntöjä. Tämän koin hyvin onnistuneeksi havainnoksi tutkimukseni tulosten kannalta ja myös pyrkimyksessäni aineistolähtöiseen analyysiin. Huomioitavaa mielestäni kuitenkin on, että vaikka laatimani kyselylomakkeen kysymykset olivat laadittu selkeästi koskemaan tiettyjä asioista ja tilanteita, oli vastauksissa siitä huolimatta havaittavissa ilmaisujen ristikkäisyyttä ja keskinäisiä kytköksiä, jotka liittyivät toiseen kysymykseen ja tilanteeseen. Tämä teki aineiston analyysistä ajoittain mutkikkaan. Jälkeenpäin ajatellen olisin voinut vielä miettiä tarkemmin tiedonhankinnan kysymysten määrää ja sisältöjä tutkimuksessani.

Jatkotutkimuksena tämän tutkimuksen aiheeseen voisin ajatella, että pedagogisia käytäntöjä päivälepotilanteissa voisi tutkia vielä tarkemmin käytännön havainnoinnin tasolla eli miten nämä kerrotut käytännöt toteutuvat käytännössä ja erilaisissa lapsiryhmissä.

Jatkoa ajatellen päivälepotilanteiden pedagogiikkaan tulisi kiinnittää vielä enemmän huomiota. Päivälepotilanteet ovat kuitenkin osa perustilanteita päiväkodissa, joissa lapset viettävät joka päivä aikaa, ja siksi myös näiden tilanteiden syvällisempi pohdinta olisi tarpeellista. Myös opettajien oma läsnäolo päivälepotilanteissa vaatii pohdintaa. Miten suunnittelu- ja palaveriaikoja olisi mahdollista toteuttaa muina kuin päivälepoaikoina? Tämä vaatisi koko varhaiskasvatuksen kentällä uudenlaisia järjestelyitä ja myös tutkimusta siitä, millainen tulevaisuuden pedagogisesti orientoitunut päivälepökäytäntö varhaiskasvatuksessa yksikkötasoisena toimintana voisi olla. Voidaan ajatella, että tässä tutkimuksessa syntyneet päivälevon pedagogiikkaa tukevat käytännöt tarjoavat omalta osaltaan tärkeää ja hyödynnettävissä olevaa tietoa päivälevon pedagogiikan kokonaisvaltaisen kehittämisen tueksi.

LÄHTEET

- Alasuutari, M., Karila, K., Alila, K. & Eskelinen, M. (2014). Vaikuta varhaiskasvatukseen - Lasten ja vanhempien kuuleminen osana varhaiskasvatuksen lainsäädäntöprosessia. *Opetus- ja Kulttuuriministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä*. 13, 81/040/2012. 1–92.
<https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/75257/tr13.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- Eskola, J. & Suoranta, J. (1999). *Johdatus laadulliseen tutkimukseen*. (3. painos). Gummerus Kirjapaino Oy.
- Gehret, H., Cooke, E., Staton, S., Irvine, S. & Thorpe, K. (2019). Three things I learn at sleep-time: children's accounts of sleep and rest in their early childhood education programs. *Early Years, An International Research Journal*. 2021 41, (5)
<https://doi-org.libproxy.tuni.fi/10.1080/09575146.2019.1634010>
- Kettukangas, T. (2017). Akateeminen väitöskirja. Perustoiminnot-käsite varhaiskasvatuksessa. Itä-Suomen yliopisto, Grano Oy.
- Kiviniemi, K. (2018). Laadullinen tutkimus prosessina. Teoksessa R, Valli (toim.), *Ikkunoita tutkimusmetodeihin 2* (73–87).
- Pattinson, C., Staton, S., Smith, S., Sinclair, D. & Thorpe, K. (2014). Emotional Climate and Behavioral Management during Sleep Time in Early Childhood Education Settings. *Early Childhood Research Quarterly* (29) 660–668.
<https://doi.org/10.1016/j.ecresq.2014.07.009>

Roos, P. (2015). Akateeminen väitöskirja. Mitä lapset kertoivat päiväkotiarjesta. Suomen yliopistopaino Oy - Juvenes Print.

Siren-Tiusanen, H. & Tiusanen, E. (2002). Päivärytmi ja toiminnan rakentuminen Teoksessa A. Helenius, K. Karila, H. Munter, P. Mäntynen & H. Siren – Tiusanen (toim.), *Pienet päivähoitossa – alle kolmivuotiaiden lasten varhaiskasvatuksen perusteita*. (s. 65–89).

Thorpe, K. J., Pattinson C. L., Smith, S. S. & Staton, S. L. (2018). Mandatory Naptimes in Childcare Do Not Reduce Children’s Cortisol Levels. *Scientific Reports* 8 (1): 4545. 1-7
<https://doi-org.libproxy.tuni.fi/10.1038/s41598-018-22555-8>.

Tuomi, J.& Sarajärvi, A. (2018). *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi*. Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet, 2018. Opetushallitus, PunaMusta Oy.
https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/varhaiskasvatussuunnitelman_perusteet.pdf

Vilkkä, H. (2021). Tutki ja kehitä. (5. painos) PS-Kustannus.

LIITTEET

LIITE 1.

Taustatiedot

1. Koulutustausta?
Varhaiskasvatuksen kandidaatti
Varhaiskasvatuksen maisteri
Opistotasoinen lastentarhanopettaja
Sosionomi (AMK)
2. Minkä ikäisten lasten parissa työskentelet?

Avoimet kysymykset

3. Millaisia elementtejä sinun pedagogiikassasi kuuluu onnistuneeseen päivälepoon?
4. Millainen siirtymä päivälevolle ryhmässäsi yleensä on? Millaisia asioita siihen sisältyy?
5. Mikä tekee siirtymästä päivälevolle onnistuneen?
6. Kuinka paljon olet itse läsnä lasten päivälepohetkellä ja siirtymissä päivälevolle?
7. Mitkä asiat sinun mielestäsi eivät kuulu päivälepoon?
8. Koetko, että ryhmässäsi toteutuvat päivälevolle suunnittelemasi pedagogiset käytännöt?
9. Mitä muuta haluat kertoa päivälepohetkistä ja niihin liittyvistä siirtymätilanteista?

Tutkimuslupa

10. Vastauksiani saa käyttää tutkimukseen? Vastaukset anonymisoidaan ja niitä käytetään vain tässä tutkimuksessa. Yksittäistä vastaajaa ei pysty tunnistamaan tutkimuksesta. Tutkimuksen loputtua aineisto hävitetään.
Kyllä
Ei

11. Annan suostumukseni henkilötietojeni (koulutustausta/lapsiryhmä)
käsittelyyn

Kyllä

Ei